

23 Januari 1939.

Käre Sven,

På det högsta uppskattar jag den uppmärksamhet Du ägnat mina rader i Judefrågan och jag har med tacksamt intresse läst vad Du skriver i Ditt brev, vars innehåll jag givetvis skall behandla konfidentiellt; i den mån Du ej önskar annorlunda, berör vår korrespondens ingen annan än oss. Egentligen borde jag ej så illa löna Din vänlighet, men dessa spørsmål ligga mig så varmt om hjärtat, de äro så ständigt i mina tankar, att det helt enkelt är mig omöjligt att understryka en eller ett par reflexioner.

Det förvånar mig att Du med Din vidsynthet kan göra den retoriska frågan om vår nådiga överhets motiv för att tillåta judar att flytta in till Sverige. Är det verkligen otänkbart att det sker för något annat ändamål än de Du angiver? Kan det ej tänkas att därbakom kan ligga en önskan att utöva den dygd, som jag tror vara den kristnaste av alla kristna dygder: barmhärtighet, barmhärtighet mot dem som lida ohyggligt, oförskyllt, nästan hjälplöst. Nog är det underligt att det skall vara att "reta Tyskland" att taga emot några av de judar, som de icke vilja ha i sitt land. Icke heller kan jag förstå vad Du menar med att det är en reaktion mot den 10 november. Vad som då hände har hänt. Visserligen åberopar Du som ursäkt för Tysklands framfart hämndkänslor mot judarna, men därför behöver väl ej samma låga motiv underskjutas varje åtgärd, som ej gillas i Tyskland. Om vad som hände den 10 november vore ett avslutat kapitel, så skulle säkerligen judarna icke nödgas lämna Tyskland än mindre någon i detta land önska att några av dem kommo hit. När man nu undan den omänskliga förföljelsetaktik, som av Tyskland bedrives, räddar några få av dem, som fågelfria och rättslösa stå utan hem, utan existensmöjlighet, löpa daglig och stundlig fara för att sättas i koncentrationsläger för neslig misshandel och död, för att nu ej tala om dem, som direkt och under dödsnot tvingas över gränsen, är detta verkligen så stridande mot svensk anda och svensk tradition som Du vill göra gällande? Om det gällde några andra människor, vore det säkert inte så. Men judar. Visserligen medger varje förnuftig person, att några tusen människor icke kunna innebära någon verklig förändring i folkstam eller några andra samhällsförhållanden, men antisemitismen den betraktas som ett slags naturkraft och om den här odlas och ökas genom propaganda söderifrån, så får denna icke besvaras eller bekämpas här hemma av fara för att vi då reta Tyskland.

Antisemitismen i Tyskland, förresten. Hur kommer det sig att vad Du meddelar, att alla tyskar, som Du träffat, ha ogillat den 10 november, upprepas från alla håll, ej minst av de hitkomna flyktingarna; alla utan undantag, som jag träffat ha varit oerhört angelägna att betona: "dass ist nicht das wahre Deutschland; alle Menschen bitten uns dass wir im Ausland sagen, so etwas wünscht das deutsche Volk nicht". Vad är meningen härmed? Menar Du att det bara gäller den 10 november; får man misshandla och förfölja, råna och döda judar alla andra dagar? Eller är det bara "die Dummheit" att omänskligheten särskilt koncentrerades till en eller ett par dagar, så att den väckte uppmärksamhet i utlandet. Kan det ej också gälla ett ogillande av själva illdåden? Jag har en tillräckligt hög tanke om det tyska folket för att tro att så är förhållandet. Men om nu i ett land med det tredje rikets beprisade disciplin denna vidriga framfart sker mot den tyska allmänna opinionen, vem är det då som bär ansvaret därför? Vem har framkallat denna, inom en civiliserad nation ofattbara, sadistiska yra. Vem tvingar den, sedan många av de upphetsade tröttnat därpå, att fortgå? Vad tänka Hitlers vänner härom?

Hade vi än ett försvar, som kunde skydda oss mot ett anfall från tysk sida, ja ej ens om vi voro säkra på att besegra dem helt och hållet, skulle jag vilja göra något som kunde tänkas provocera till krig. Men skola därför svenskarna avsäga sig sin yttrandefrihet och nödgas ej endast stillatigande åse vad som pågår utan till och med avstå från att fylla den barmhärtighetens plikt, som åligger oss?

I sammanbrottets och Weimarrepublikens dagar voro många mäktiga judar icke att räkna bland Guds bästa barn. Att ej ett ord skulle sägas härom är ju ej riktigt. Tvärtom, den texten göres, synes det mig, ganska konstant till föremål för predikan, även om det alltid är en smula klant med exemplifieringen av dessa "mäktiga judar" (det blir ofta så som när hemmanazisterna räkna Wallenbergarna som de "värsta" judarna). Men jag säger ärligt att jag ej betvivlar att det kan vara fullt sant. Varför skola judarna i denna eller andra situationer ha patent på att alla vara Guds bästa barn, och varför skall ett hat, som kan vara berättigt - om nu hat någonsin är det - mot några av dem vända sig mot dem alla? Låt hatet, om det nu nödvändigtvis måste hat till, gå ut över dem som voro en fara för germanernas framtid, men finns det någon rimlighet i att de tusen och åter tusen, soj känt och tänkt som germanerna, som varit trofasta, lojala medborgare i Tyskland, skola drabbas av detta hat på det ohyggliga sätt som skett och sker? Ja, så är det nu en gång, svarar man, och tydligt är, att i den moraliska upprustningen kravet på absolut kärlek anses utomordentligt väl uppfyllt även om man hatar judarne.

Stockholm den 25 januari 1939.

3.

Det är också från denna den orimligaste av alla orimliga utgångspunkter, som man varnar oss judiska svenskar mot att ej utöva den barmhärtighet, som åtminstone en del av oss känna vara vår plikt. När jag talar om orimlighet så sker det ut logisk synpunkt, men i dessa tider, då orimligheten i högsätet äras och prisas, då inser jag nog att varningen kan vara befogad så till vida att vad som nu varnas för kan bli verklighet. Och, dock, kan jag ej låta mig hindras i att göra det lilla jag förmår. I femton år har det varit min förmån att beklåda en post, där en av huvuduppgifterna var att lämna stöd och hjälp åt vad jag då ansåg och alltjämt anser vara mitt eget folk. Jag behöver väl ej säga, att jag då aldrig frågade efter om de svenskar, som jag blev i tillfälle att hjälpa, voro av judisk börd eller ej, men jag kanske bör nämna, att jag ej kan erinra mig att det någonsin hände att en judisk svensk ens gjorde någon antydning om att han av mig skulle behandlas på gynn-sammare sätt än andra. Icke heller nu är det framför allt någon gemenskapskänsla med judarna i Tyskland, som driver mig och i själva verket har jag hjälpt en hel del "arier", som kommit i min väg. I det hem för temporär vård av flyktingbarn, som min fru försöker få till stånd, kommer icke någon rasskillnad - verklig eller inbillad - att tillämpas. Att det till slut övervägande blir judar, som jag försöker hjälpa, beror på att deras läge är värst och hopplösaast och även på det återigen logiskt orimliga förhållandet att samma personer, som varna oss för att icke utöva barmhärtighet, säga oss i nästa andedrag att om ej vi judar äro de första att hjälpa, då kunna vi sannerligen ej vanta att några andra skola göra det.

Samtidigt hämmas min verksamhet därav att jag anser det vara min plikt att, så länge jag kan, söka bibehålla den ställning, jag till äventyrs har, ty jag vet att den någon gång kan vara den bästa hjälpen. Jag försäkrar Dig att om mina dagar gå i grubblandetankar och jag om natten ligger sömlös, så är det ej av fruktan för vad mitt handlingssätt en gång kan bringa över mig, utan det är vända över att det lilla jag gör kanske ej är nog.

Måhända kan det förklaras om än ej ursäktas, att jag på detta sätt dristar upptaga Din tid med min polemik. Jag vet dock att även om Du ej delar eller ens förstår min inställning - liksom jag dj delar eller ens förstår Din - Du dock inser att jag ej skulle skriva allt detta, om jag ej kände ett absolut krav att göra det.

Din mycket tillgivna

Doktor Sven Hedén,
STOCKHOLM.